

NOK VITEN. Klisjeer preger debatten om bedret yringskvalitet etter 22. juli. Studentene har allerede nok viten til å blende fordommer med fakta.

De tause studentene

Kronikk

PER ANDERS TORVIK
LANGERØD

kandidat til bystyret i Oslo (Ap),
tidligere leder Norsk Studentunion

Ansvar for fakta. Universitetet i Oslo er 200 år og rektor Ole Petter Ottersen bedyrer i sin kronikk 2. september at universitetet må leve opp til idealet om å være et sted for meningsbrytning – et sted der meninger blir temperert med motforestillinger og kunnskap. Å sette ut i livet et slikt mål krever noe nytt; et obligatorisk fag for vitenskapsformidling og bruk av vitenskapelig tenkemåte i offentlig debatt, med trening i tekstproduksjon og debattteknikk.

Forskere og professorer har et ansvar for å formidle ny kunnskap og delta i samfunnsdebatter. Studenter med sine bachelor- og mastergrader har ikke i dag et slikt ansvar, på tross av femårige studier og kilometerlange pensumlistene. Etter det som skjedde på Utøya er jeg, og mange med meg, utålmodig for å få frem konkrete forslag i debatten om veien videre. Universitetet i Oslo (UiO) visjon for det neste hundreåret bør kanskje lånes fra Halldis Moren Vesaas: «Vår visjon må alltid være at murene av iskald uvitenhet skal smelte».

Nytt fag. Mange studenter går gjennom fem års utdanning uten å delta i meningsbrytning. Etter mange års kutt i seminarundervisning presenterer også enda færre selvskrevne oppgaver som kritiseres, forsvares og utbedres i fellesskap før masternivå. Dette rammer både universitetene selv og samfunnet. De vitenskapelige ansatte mottar mindre kritikk og færre spørsmål på forelesninger og debattmøter. Studenter flest avstår fra å dele tekster og spørsmål med medstudenter og menigmann.

Konsekvensen er at universitetene gir mindre tilbake til samfunnet og konsentrerer seg om forskernes formidlingsoppdrag. Kandidatundersøkelsen ved UiO viser at studenters faglige selvtilit er lav, tanken om ansvar for formidling av fakta og kritiske spørsmål fjern. Forskere og noen studenter er til stede i den norske debatten, men ofte ikke som en kritiker eller irrettesetter av feilaktig fremsatte påstander. Noen studenter finner veien til foreningslivet, enda færre blir aktive, og de færreste skriver kronikk eller innlegg.

Et nytt fag tidlig i bachelorløpet som trener studenter i skriving, muntlig fremlegg og debatt ville snudd en slik utvikling. Det ville gjøre universitetet til et treningssenter for både kritisk tenkning og yrting. Grupper på 20 studenter som aktivt kritiserer, presenterer og debatterer over kjente problemstillinger vil med stor sannsynlighet gå mer uredde i møte med uenighet og uvitenhet. Ti obligatoriske studiepoeng som erstatning for, et med tiden utvannet, Examen facultatum er et konkret

«Mange studenter går gjennom fem års utdanning uten å delta i meningsbrytning»

Arven fra Utøya hvor mange prøvde innlegg og meningsutveksling for første gang, er noe vi kan lære av, utvikle og bringe videre, skriver Per Anders Torvik Langerød. Her fra samlingen i fjor.

FOTO: CARL MARTIN NORDBY

forslag. Ett mindre valgfag et annet. Eksamen kunne vært et faktisk innlegg i en avis, eller en debatt for åpne dører på Universitetene.

Yringskvalitet og timeplan. Det er to nødvendige forutsetninger for en vellykket implementering av et formidlingsfag. For det første fremsetter også forskere og studenter påstander om hvordan verden er uten tilstrekkelig empirisk belegg. Kompetente stemmer er viktige for demokratiet, men vi må unngå tom retorikkbruk og språklig «hying» av egne synspunkt. Vitenskapelig metode må være del av et fremtidig formidlingsfag. For det andre er kunsten å debattere, produsere en tekst og gi en muntlig fremstilling deler av et hvilket som helst fag. Det er mulig å skille en bra tekst fra en dårlig og et godt fremlegg fra et dårlig. Faglig forankring er forutsetningen for et substansielt og robust fag.

Problemet med introduksjonen av et nytt fag er mange universiteters mangel på faglig kompetanse og lærepersonell. Fagmiljøer som retorikk, medier og kommunikasjon har utvilsomt kompetanse som er relevant for et formidlingsfag. I tillegg bør erfaringer fra gode formidlere og undervisere lokalt benyttes. En annen utfordring er midler fra Kunnskapsdepartementet til en slik opprustning av fag med studentdeltagelse. Forslaget kan allikevel overleve da intensjonene om mer studentdeltagelse og formidling er hilset velkommen både fra borgerlig og sosialistisk blokk de siste 15 årene.

Etter Utøya. Som en av dem som var på Utøya, savner jeg en konkretisering av tiltak på vei mot et mer demokratisk samfunn. Balansegangen mellom å vise styrke til ikke å la oss forandre og bevare tryggheten og demokratiet, og samtidig videreutvikle et progressivt fellesskap treffes best om diskusjonen dreier seg om konkrete tiltak. Erfaringene fra 22. juli bør i det minste innebære et kritisk blikk på in-

stusjoners samfunnsoppdrag og innretning. Et nytt fag på universitetene er ingen garanti mot overgrep eller høyreekstremisme, men kan sammen med andre tiltak bære frem en mer konstruktiv debatt som utvilsomt påvirker hvilken virkelighetsoppfatning vi har. En bedre debattkultur og mer dialog er et altfor diffust formulert forslag som så altfor lett forblir tomme ord.

Uvitenhetens gode kår. 31 prosent av befolkningen er helt eller nokså enig i ut-sagnet om at innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene. Et raskt søk på Google om «innvandring» fører oss til VGs debattsider hvor YouTube-filmer fra militante islamister brukes for å fremstille Norge og vesten som «naive svikere». Det er heller ikke lenge siden Carl I. Hagen sa at et samfunn uten etniske minoriteter er et samfunn i harmoni. Representanter fra Dansk Folkeparti og Stopp Islamiseringen av Danmark mente folketingsrepresentanter som stemte mot forslag om å forby bygging av moskeer var landsforrædere som burde likvideres.

Mange av disse og lignende påstander er mulig å analysere og imøtekomme, men få slike innvendinger finner vei til de brede mediene. Gruppestempling og faktafeil står ofte uimotsagt og møtes sjelden av forskere og studenter. Å gjøre universitetene til et treningssenter for debatt basert på edruelige fakta – i stand til å imøtegå overtro og fordommer – er første tiltak på vei mot mer meningsbrytende offentlighet.

Påtvunget offentlighet. Mange opplever at offentligheten kan være unyansert, bastant og konfliktorientert og har negative erfaringer fra mediarbeid. Dette er likevel en lav pris å betale om vi ønsker å forandre samfunnsdebatten. Om alle bidrar, vil erfaringer og erfaringsutveksling gjøre startvansker overkommelig. Utøya var i sommerne før 22. juli en plass for fri debatt og meningsutveksling hvor mange prøvde innlegg og meningsutveksling for første gang. Det er en arv vi kan lære av, utvikle og bringe videre.

Useriøs uttalelse om skole

I Aftenposten 3. september har stortingsrepresentant og leder av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen Marianne Aasen (Ap) en oppsiktsvekkende uttalelse: «Jeg vil ikke tilbake til den skolen der hverken foreldre eller politikere visste hva som foregikk i klasserommet.»

Hvilken skole og hvilken tid sikter hun til? Jeg arbeidet som lektor i 20 år fra 1971 i det gamle gymnas og videregående skole. I «den skolen» visste foreldre og politikere «hva som foregikk i klasserommet». Det var faste læreplaner og pensumlistene. Stiler var obligatorisk, og prøver i alle fag hørte med. Ved muntlig eksamen kunne eksterne sensorer kontrollere – ikke bare elevene – men også lærernes faglige nivå. Foreldre kunne/kan kontrollere kompetanse og nivå ved å bla i sine barns skolebøker. Ansvarlige politikere bør gjøre det samme.

Marianne Aasen avslutter med: «Lærere må dokumentere – men det må være enkelt og nyttig.» Lærernes dokumentasjon er helt klar: 1. Den faglige kompetansen er dokumentert ved ansettelsen. 2. Lærebøkene er godkjente. 3. Stiler og prøver er dokumentasjon som alle elever kjenner. Uttalelsene fra Marianne Aasen er en hån mot lærere og mot skolen som institusjon. Som ansvarlig stortingsrepresentant bør hun dokumentere sine påstander, gjerne «enkle og nyttige».

ELISABETH AASEN
tidligere lektor,
Bergen

Rødt kort

I et debattinnlegg 4. september forsøker riksantikvar Jørn Holme å ta fokus bort fra sakens kjerne i debatten om Munch-salen ved å debattere Lotte Sandberg i statlig sektoransvar for kulturminner.

Holme unngår imidlertid Sandbergs vesentligste anliggende – nemlig at Munch-salen kan fredes. Hittil har han skapt inntrykk av at dette juridisk sett er en håpløs nøtt å knekke. Klokelig unngår han også sivilarkitekt Lars Roedes innlegg i Aftenposten nylig hvor det poengteres at kulturminneloven nettopp gir rom for å frede interiør med «større løst inventar» når «særlige grunner» tilsier det. Roedes hovedpoeng er at ettersom Riksantikvaren allerede i 2006 foreslo å frede Vikingskipshuset med museumsinventar, må man kunne gjøre det samme med Munch-salen.

Holme har vært riksantikvar i to år. Gang på gang opplever man unntakene og faglig inkonsistens under hans gjerning. Han demonstrerer politisk feighet og lar faglige hensyn vike for det politiske prestisjeprosjektet på Vestbanen. Med debattinnlegget i Aftenposten 4. september får han nå rødt kort.

SJUR HARBY
kulturhistoriker,
Løten

Debatt nett

– Yrkesfagene må gjenreises. Fremtidens Norge bygges hverken av oljemilliardere eller børsmeglere, men av de titusenvis av elever som krever respekt for yrkesfag, skriver Olav Magnus Linge, leder i Sosialistisk Ungdom. ap.no/meninger/kommentarer/

Si ;D

Debatt Si ;D

I Speideren får man gode venner, ledererfaring og man lærer å bli selvstendig ved å være med på planlegging av turer, skriver Roverlag Latte (18). **Kultur side 20**